

Мельничук Н.Ю.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів

Національна академія статистики, обліку та аудиту

м. Київ, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ФРАНЦІЇ

Французька Республіка – держава в Західній Європі. Назва країни походить від етноніму германського племені франків. Франція є однією з провідних країн західних держав, займаючи сьоме місце серед усіх країн світу – 4,7 % сукупного ВВП при 1 % населення земної кулі. За розмірами території (551 тис. кв. км) і населення (57 млн. чол.), вона належить до числа найбільших країн Європи. За рівнем економічного розвитку поступається ФРН і цілому ряду малих країн (Норвегії, Данії, Швейцарії, Люксембургу). Франція – найбільший виробник сільськогосподарської продукції в Західній Європі.

Адміністративний поділ Франції – це ієрархічна система територій і управління територіями Франції. Адміністративний поділ Франції виконує три головні функції: політичну (територіальні спільноти), електоральну (виборчі округи) та адміністративну (децентралізовані державні органи), тому її територіальний розподіл можна представити у вигляді рис. 1.

Франція – суверенна унітарна демократична республіка. Чинна Конституція, прийнята 4 жовтня 1958 році, встановлює республіканську президентсько-парламентську форму правління (рис. 2). Глава держави – Президент, якого обирають на 5 років. Глава уряду – Прем'єр-міністр [4, с. 6].

Законодавча влада у Франції належить двопалатному парламенту. Кожна палата засідає в різних місцях: Сенат – у Люксембурзькому палаці, Національні збори – в Бурбонському палаці.

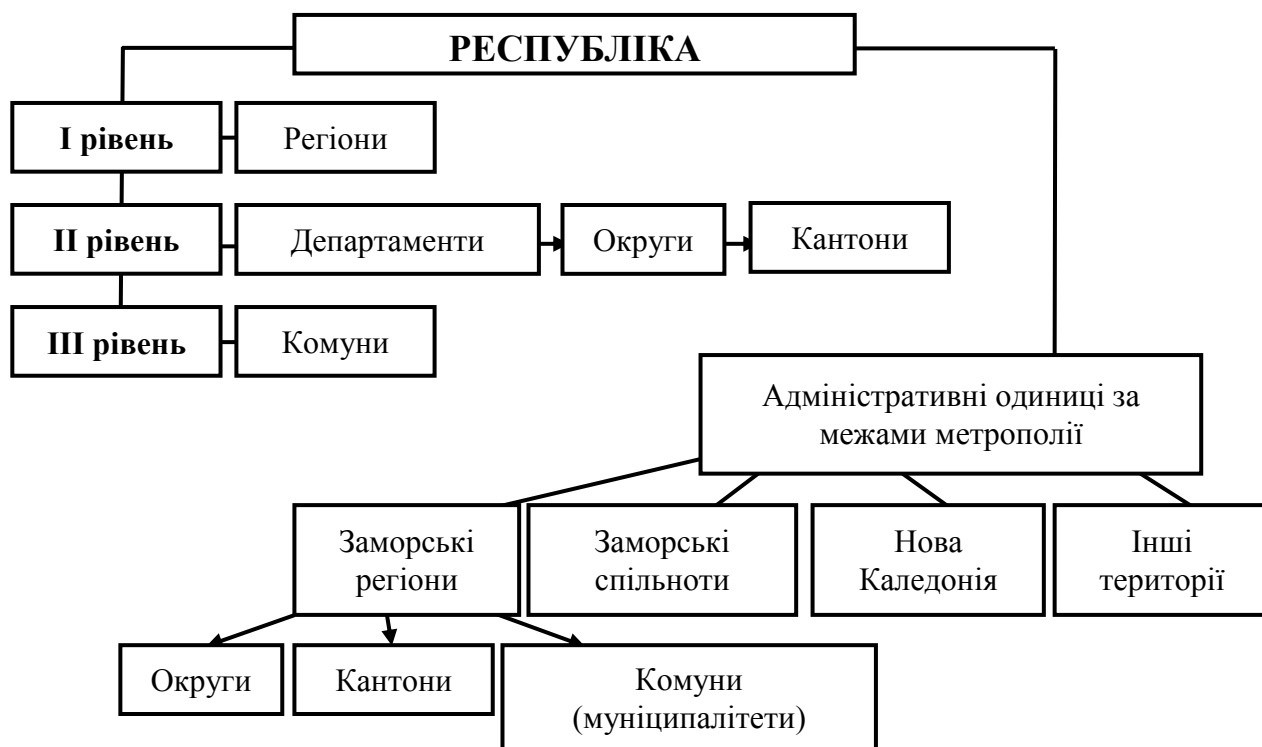

Рис. 1. Адміністративний поділ Франції *

* складено автором

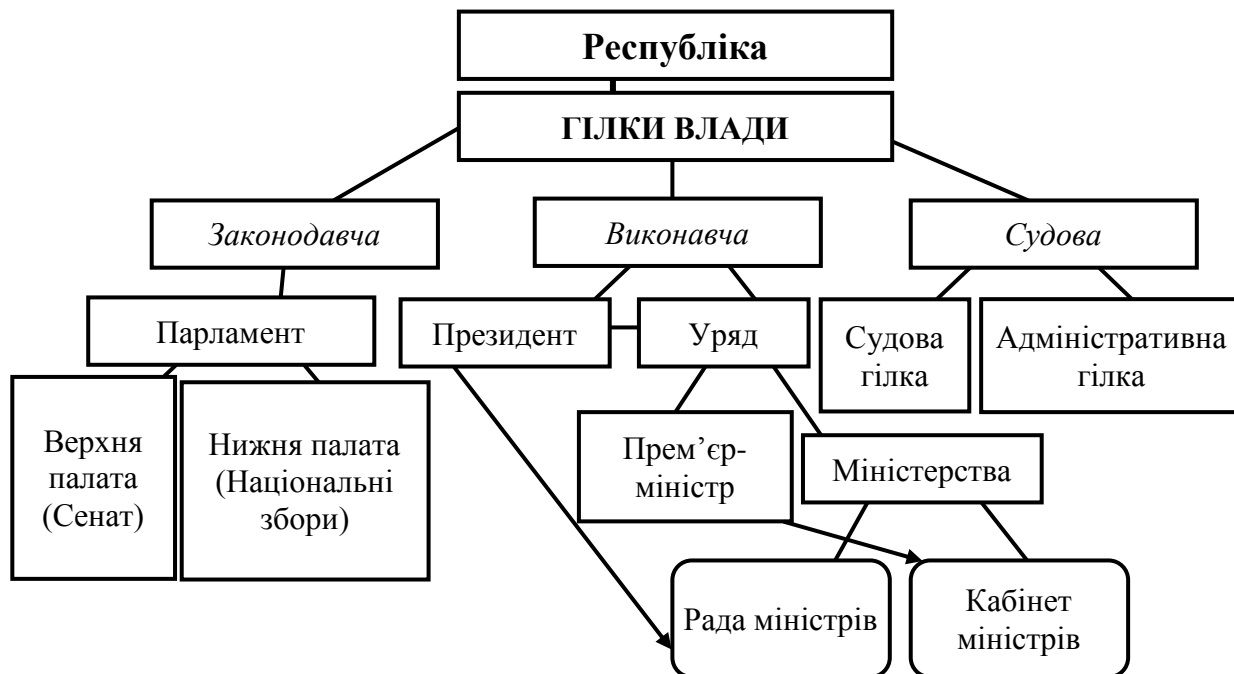

Рис. 2. Структура уряду Франції *

* складено автором

Проте іноді для обговорення конституційного устрою скликається

об'єднаний Конгрес парламенту (Congrès du Parlement français).

Що ж стосується виконавчої влади, то варто відмітити, що її організація та існуюча практика сприяли перетворенню Президента на реального главу уряду. Офіційні засідання уряду Франції проходять під головуванням Президента. За його дорученням на них може головувати Прем'єр-міністр. Згідно глави 2 Конституції Президент має право виконувати певний перелік повноважень (табл. 1).

Таблиця 1

Повноваження Президента Франції згідно статей Конституції [3]

Стаття	Характеристика повноважень
5	Президент республіки слідує за дотриманням Конституції. Він виступає гарантом і арбітром належного функціонування органів громадської влади і наступності державного управління. Він зобов'язаний бути гарантом національної незалежності, територіальної цілісності і дотримання міжнародних угод.
8	Президент республіки призначає Прем'єр-міністра Франції; приймає рішення про призначення нового Прем'єр-міністра після прийняття відставки попереднього уряду. За пропозицією Прем'єр-міністра призначає всіх членів уряду.
9	Президент республіки головує в Раді Міністрів.
10	Президент республіки промульгує закони протягом 15 днів, наступних після передачі уряду остаточного прийнятого закону. Він може до закінчення цього терміну вимагати від парламенту нового обговорення закону або деяких його статей. У цьому новому обговоренні не може бути відмовлено.
11	Президент республіки за пропозицією уряду під час сесії парламенту або за спільною пропозицією обох палат парламенту, яка публікується в Офіційному віснику, може винести на референдум будь-який законопроект про організацію державної влади, про реформи, які стосуються економічної або соціальної політики і публічних служб, які їм сприяють, або спрямований на схвалення ратифікації будь-якого договору, який, не вступаючи в протиріччя з конституцією, позначився б на функціонуванні інститутів. Коли референдум організовується за пропозицією уряду, останній виступає перед кожною палатою із заявою, яка підлягає подальшому обговоренню. Коли законопроект схвалено референдумом, Президент республіки промульгує закон протягом 15 днів після об'яви результатів голосування.
12	Президент республіки може після консультації з Прем'єр-міністром і головами палат об'явити про розпуск Національних зборів. Загальні вибори проводяться не раніше ніж через 20 і не пізніше ніж через 40 днів після розпуску. Національні збори збираються за законом у другий четвер після виборів. Якщо це засідання має місце поза строків чергової сесії, тоді сесія відкривається за правом на термін 15 днів. Новий розпуск не може бути здійснений протягом року, який слідує за цими виборами.
13	Президент республіки підписує ордонанси і декрети, прийняті Радою Міністрів. Він призначає на цивільні і військові державні посади. Державні радники, великий канцлер Почесного легіону, послы, радники-посланики, старші радники Рахункової палати, префекти, представники уряду в заморських територіях, генерали, ректори академій, директори центральних відомств призначаються Радою Міністрів. Органічний закон визначає інші посади, призначення на які проводиться Радою Міністрів, а також умови, на основі яких право призначення, яке належить Президенту республіки, може бути ним делеговане для здійснення від його імені.
14	Президент республіки акредитує послы і радників-посланників в іноземних державах; іноземні послы і радники-посланники акредитуються при ньому.
15	Президент республіки є головнокомандувачем збройних сил. Він головує у вищих радах і комітетах національної оборони.

16	Коли інститути республіки, незалежність нації, цілісність її території опиняються під серйозною і безпосередньою загрозою, а нормальне функціонування конституційних публічних органів припинено, Президент республіки вживає заходів, які диктуються цими обставинами, після офіційної консультації з Прем'єр-міністром, головами палат, а також Конституційною радою. Він інформує про це націю посланням. Ці заходи мають бути продиктовані прагненням надати в найкоротший термін конституційним публічним органам можливість для виконання їх завдань. З цього приводу проводяться консультації з Конституційною радою. Парламент збирається за законом. Національні збори не можуть бути розпущені в період надзвичайного стану.
17	Президент республіки здійснює помилування.
18	Президент республіки звертається з посланнями до Парламенту, які зачитуються в палатах і не підлягають жодному обговоренню. В період між сесіями Парламент спеціально збирається з цього приводу.
19	Акти президента республіки, крім передбачених у ст. 8 (абзац перший), 11, 12, 16, 54, 56 і 61, контрасигнуються Прем'єр-міністром і в разі потреби відповідальними міністрами.

Судова система Франції багатоступенева, і її можна розділити на дві гілки – власне судову систему і систему адміністративних судів. Є ще суди за спеціальним призначенням. Найнижчий щабель у системі судів загальної юрисдикції займають трибунали нижчої інстанції. Справи в такому трибуналі розглядаються суддею одноосібно. Проте при кожному з них діють кілька магістратів (це судді трибуналу вищої інстанції, яких командують у суди найнижчих ланок на три роки). Трибунал нижчої інстанції розглядає справи із сумою позову до 20 тис. франків. Рішення таких судів апеляційному оскарженню не підлягають.

Фінансова система Франції складається з двох рівнів: загальнодержавні та місцеві фінанси. Відповідно до такого поділу головними ланками фінансової системи є: державний бюджет, місцеві бюджети, спеціальні фонди, фінанси державних підприємств (рис. 3).

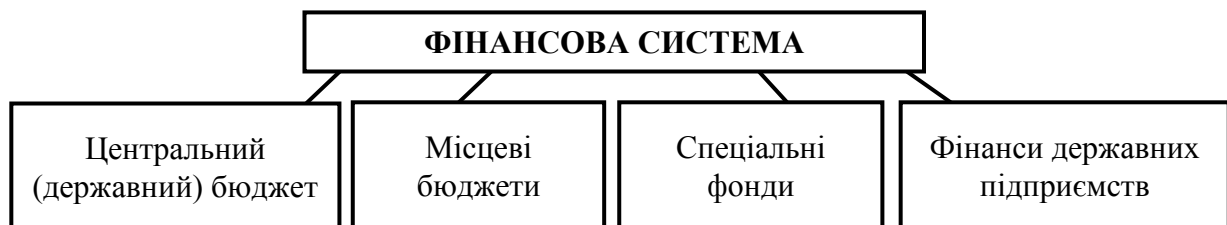

Рис. 3. Ланки фінансової системи Франції *

* складено автором

На сьогодні, у фінансовій системі Франції акумулюється приблизно 80 % усіх доходів та видатків бюджетної системи. Специфічною рисою державних

фінансів Франції є приєднані бюджети. Вони містять доходи та видатки, пов'язані з поточною діяльністю, а також інвестиційні витрати та спеціальні ресурси, виділені на їх покриття. Провідне місце в приєднаних бюджетах належить бюджету пошти, телеграфу, телефону. Система приєднаних бюджетів не дала очікуваних результатів. Багато передбачених фондів не були створені, а деякі організації не змогли забезпечити необхідні інвестиції. Тому організації, що виконують торгово-промислові операції, віддають перевагу автономному, а не приєданому бюджету [2]. Що ж стосується самої бюджетної системи Франції, то варто зауважити, що вона заснована на чотирьох класичних принципах: складання бюджету на рік, єдності, універсальності, спеціалізації (рис. 4).

Рис. 4. Принципи бюджетної системи Франції *

** складено автором*

Бюджетний процес у Франції регулюється Конституцією, а також численними законами, декретами, що регулюють функції центральних і регіональних органів влади, причетних до бюджетного процесу. У бюджетних відносинах головну роль відіграють: президент, уряд, спеціальні державні установи, парламент (рис. 5). Період від початку підготовки проекту бюджету до складання звіту про виконання бюджету у Франції займає більше трьох років, а сам бюджетний рік зберігається з календарним.

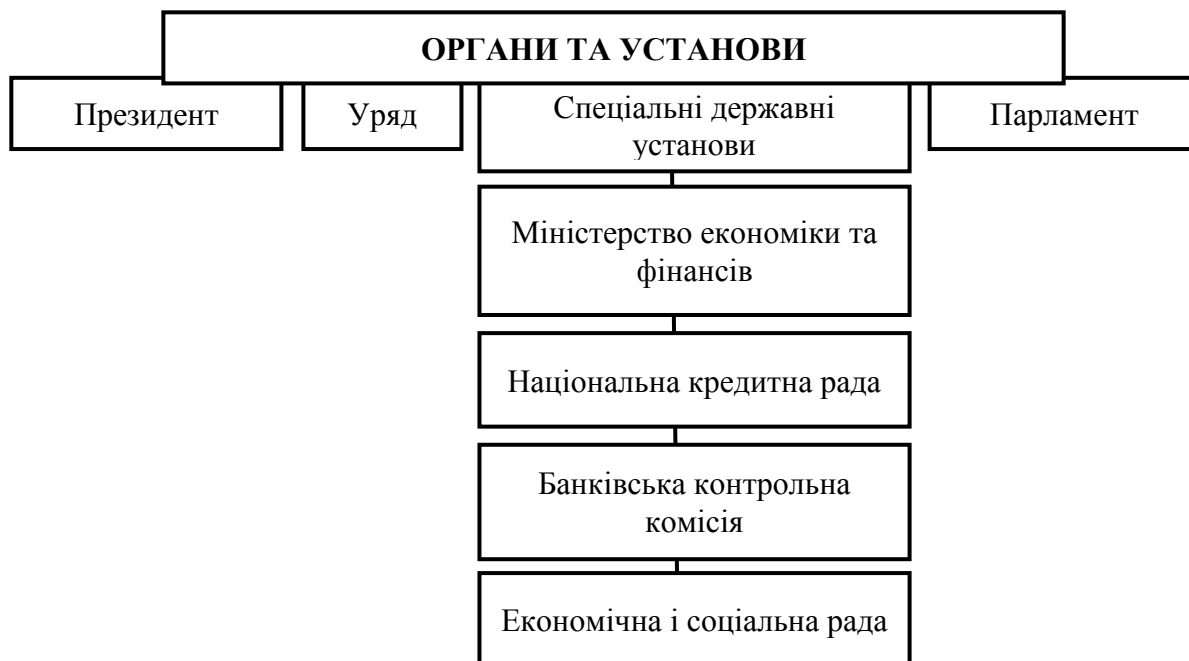

Рис. 5. Уповноважені органи та установи, які беруть участь у бюджетному процесі Франції [1]

Проект бюджету подається до законодавчого органу влади до першого вівторка жовтня наступного року, тобто за три місяці до початку року.

Виокремлюють такі етапи бюджетного процесу у Франції: складання проекту бюджету; ухвалення бюджету; виконання бюджету; складання Міністерством економіки і фінансів звіту про виконання бюджету.

У ході бюджетного процесу здійснюється фінансовий контроль, який можна поділити на: адміністративний, судовий, парламентський (рис. 6).

В цілому адміністративне інспектування та контроль у Франції належить до повноважень генеральних інспекцій при міністерствах [4, с. 29]. Існують три міжміністерські інспекції: Генеральна інспекція фінансів, яка підпорядковується Міністерству бюджету, державних розрахунків та державної реформи і Міністерству економіки, промисловості та зайнятості; Генеральна інспекція адміністрації, яка підпорядковується Міністерству внутрішніх справ, заморських територій та територіальних колективів; Генеральна інспекція соціальних справ, яка підпорядковується Міністерству праці, соціальних відносин сім'ї та соціальної солідарності.

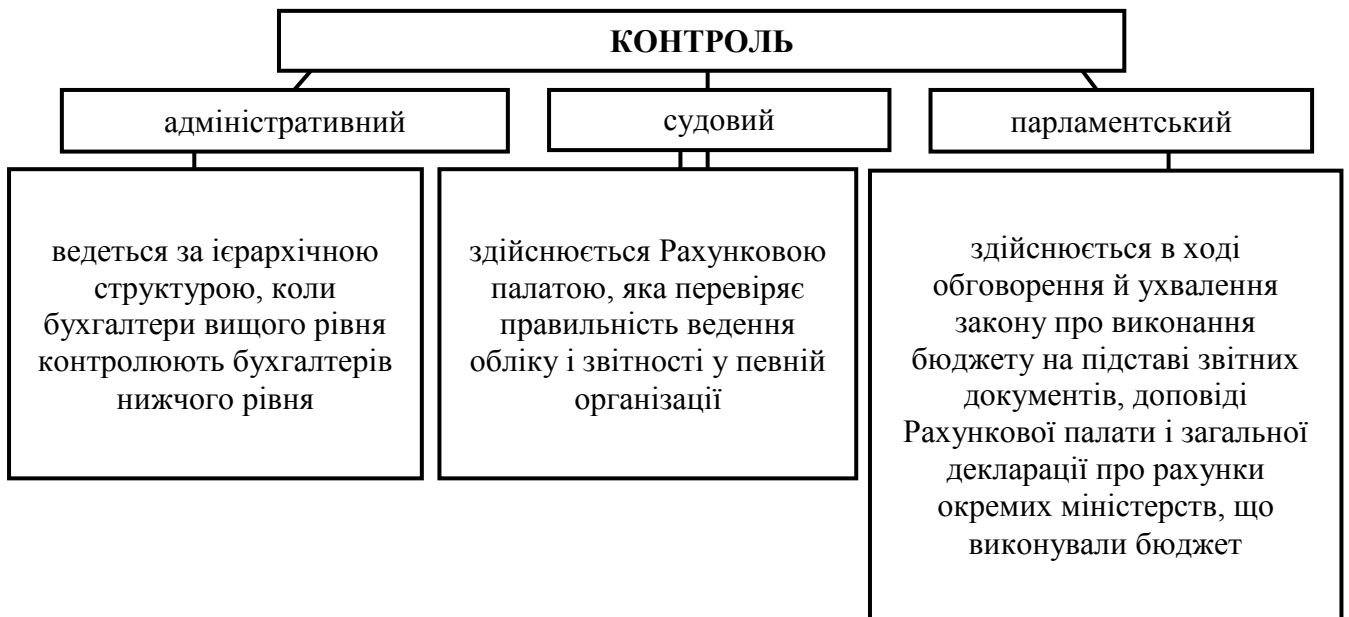

Рис. 6. Види контролю за виконанням бюджету *

** складено автором*

Парламентський контроль і нагляд за розробкою та впровадженням Основного закону про фінанси Франції здійснюють Комісія фінансів, економіки та планування (Національна асамблея) і Комісія фінансового та бюджетного контролю (Сенат). Також у Франції існує Комісія фінансової прозорості політичного життя, яка контролює декларування доходів учасників політичного життя країни - переважно державних службовців. Члени комісії затверджуються постановою уряду - це віце-президент Ради держави, перший президент Касаційної палати, перший президент Рахункової палати та по 4 представники з кожного із вищеназваних відомств. У разі виникнення порушень справа вноситься на розгляд членів комісії, а потім рішення передається у відповідні інстанції (звільнення порушника).

До органів запобігання корупції належать: Центральна служба попередження корупції, підпорядкована Міністерству юстиції і Головне Управління конкуренції, витрат та боротьби з економічними злочинами, підпорядковане Міністерству економіки, промисловості та зайнятості [4, с. 31].

Таким чином, управління фінансами у Франції перебуває у віданні вищих органів влади. Всі основні фінансові закони і насамперед затвердження

бюджету здійснюються двома палатами парламенту і підписуються главою держави.

Література

1. Бюджетний менеджмент Франції : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.docme.ru/doc/282594/byudzhetnij-menedzhment-v-franc%D1%96%D1%97>

2. Карлін М.І.Фінанси країн Європейського Союзу / М.І.Карлін: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavy/101015-rozdl-2-fnansi-frants.html>

3. Президент Франції : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: - Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org>

4. Система державного управління Республіки Франція: досвід для України / авт.-уклад. Л. А. Пустовойт ; за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка. - К. : НАДУ, 2010. - 56 с. - (Серія видань з міжнародного досвіду державного управління)